Mottagare
Vörå kommun

Dokumenttyp
Byggnadsinventering

Datum
14.9.2022

DETALJPLAN FÖR MAXMO SKOLOMRÅDE

BYGGNADSINVENTERING

Datum **14.9.2022**
Skriven av **Tanja Tarkkanen**
Granskare **Annukka Rajala**

INNEHÅLL

1.	**INLEDNING**	**4**
2.	**DEFINIERING AV OMRÅDET SOM UNDERSÖKS**	**4**
3.	**SKOLANS UPPKOMSTHISTORIA**	**4**
4.	**TIDIGARE UTREDNINGAR**	**6**
5.	**INVENTERING**	**7**
5.1	Använda metoder	7
5.2	Inventering	7
5.3	Sammandrag och slutsatser	9
6.	**KÄLLOR**	**9**

Bilagor:

Bilaga 1: Objektkort

1. INLEDNING

Avsikten med byggandsinventeringen som görs för arbetet med detaljplanen är att undersöka det byggnadsbestånd som finns på planeringsområdet och är byggt före 1960. I utredningen görs en genomgång av områdets historia i korthet och kulturhistoriskt värdefulla byggnader och gårdsmiljöer kartläggs.

Syftet med utredningen är att styra planprocessen enligt de riksomfattande målen för områdesanvändningen (VAT) så att ett bevarande av den nationella kulturmiljöns och byggnadsarvets regionalt varierande karaktär främjas i planeringen av markanvändningen. I utredningen eftersträvas en identifiering av kulturmiljöns lokala karaktär och särdrag.

2. DEFINIERING AV OMRÅDET SOM UNDERSÖKS

Området som inventeras ligger i tätorten Maxmo i Vörå kommun. På området finns skola, daghem, idrottshus och gårdsmiljön vid en bostadsbyggnad. Områdets läge framgår av nedanstående bild.

Figur 1. Preliminärt planeringsområde och närmiljö (Bakgrundskarta, 2022©Lantmäteriverket).

3. SKOLANS UPPKOMSTHISTORIA

I Finland började man inrätta folkskolor efter mitten av 1800-talet, och det blev kommunernas uppgift att inrätta folkskolor 1865. Den första privata folkskolan inrättades i Maxmo 1883 i Kärklax by, och i kyrkbyn byggdes den första folkskolan 1890. Under de första årtiondena av 1900-talet fanns det flera skolor på olika håll i kommunen. Kyrkoby skolas första skolbyggnad överfördes till annan kommunal användning, då en ny skola (Maxmo kyrkoby skola) blev klar 1933. Skolan har årskurserna 1–6.

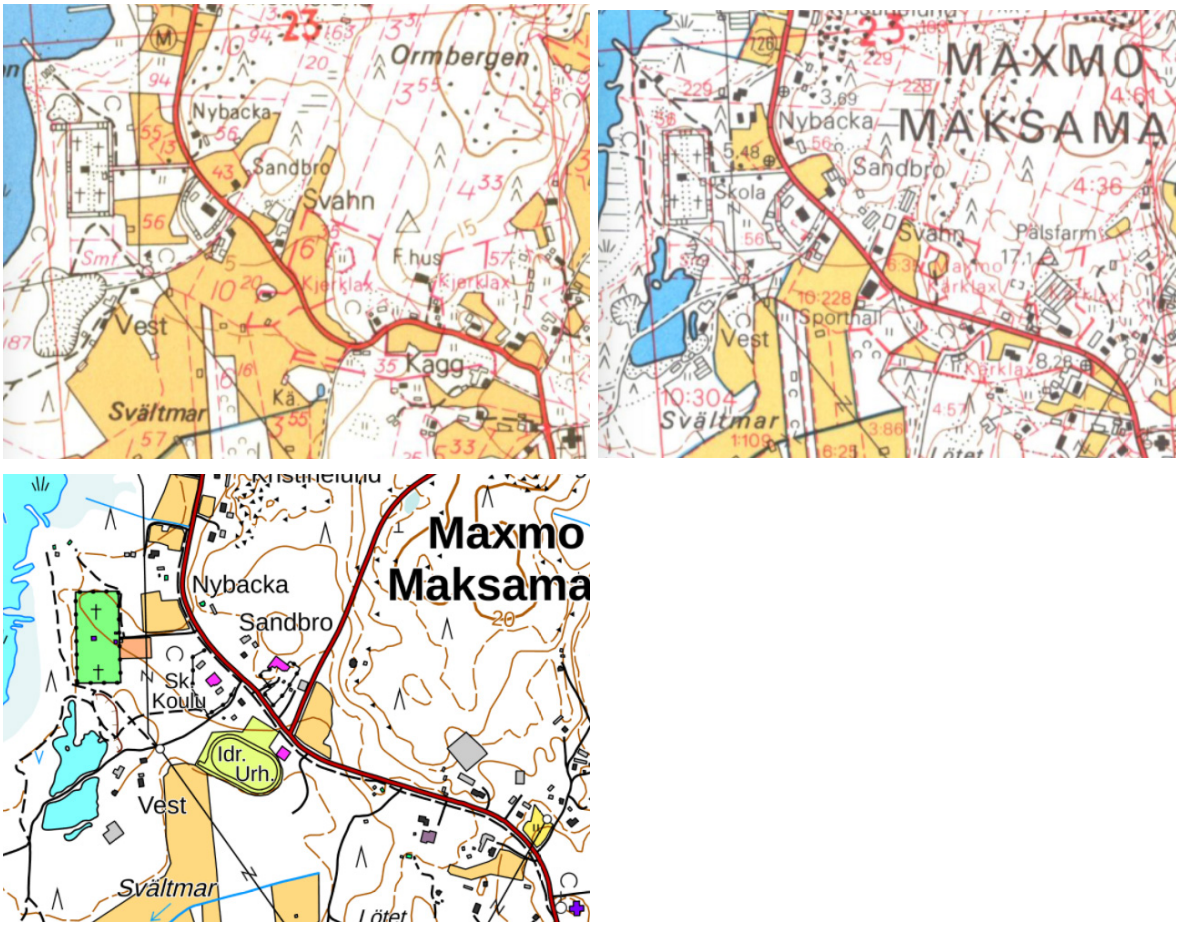

Figur 2. Den första skolbyggnaden i kyrkbyn överfördes till annan användning 1933, då en ny skola blev klar (Vasabladet, Vörå kommuns arkiv).

Figur 3. Närområdet kring Maxmo kyrkoby skola upptill 1945, 1994 och nedtill 2021 på flygfoton (Historiska flygfoton © Lantmäteriverket)

Figur 4. Närområdet kring Maxmo kyrkoby skola på grundkartor från 1970, 1987 och 2022. (grundkartor © Lantmäteriverket)

4. TIDIGARE UTREDNINGAR

Inventering av byggd kulturmiljö (ÖBO) 2008
I inventeringen av Österbottens byggda kulturmiljö (ÖBO) 2008 inventerades byggnadsbeståndet på planeringsområdet *Maxmo skola*, som har ingått i området *Maxmo kyrkby*.

> *21246 Maxmo kyrkby*
> *Maxmo kyrka och området nordost om kyrkan intill vägarna Norrfjärdsvägen och Dalabackvägen utanför Kyrkofladan är ett kulturhistoriskt mycket värdefullt och välbevarat område. På området finns ett tiotal huvudbyggnader med mycket välbevarad historisk exteriör, typisk för kusten, samt många grupper med uthus. Området har som helhet bevarat sin struktur, även det omgivande landskapet och vägsträckningen har förblivit oförändrade, likaså den fasta landskapsmässiga förbindelsen till Kyrkofladan och området vid kyrkan. På området finns endast några nya byggnader som ligger avskilt från de äldre gårdsmiljöerna. Enligt nuvarande situation hör området inte till de s.k. VAT-områdena/objekten inom Maxmo kommuns område. Kyrkan och dess näromgivning borde inkluderas i VAT-områdena.*
>
> *31747 Skoltomt, Maxmo skola*
> Källa: Inventeringssystemet Kioski

Bandbyn i Maxmo, Tottesund, Kyrkbyn, Kärklax, 1979
Svenska Österbottens landskapsförbund lät göra en inventering av de tre byarna Tottesund, Kyrkbyn och delvis Kärklax i Maxmo 1979. Inventeringen omfattade 115 byggnader och 141 ekonomibyggnader vilkas byggnadsår låg mellan 1700-talet och 1970-talet.
Källor: Inventeringssystemet Kioski, Vörå kommuns arkiv

5. INVENTERING

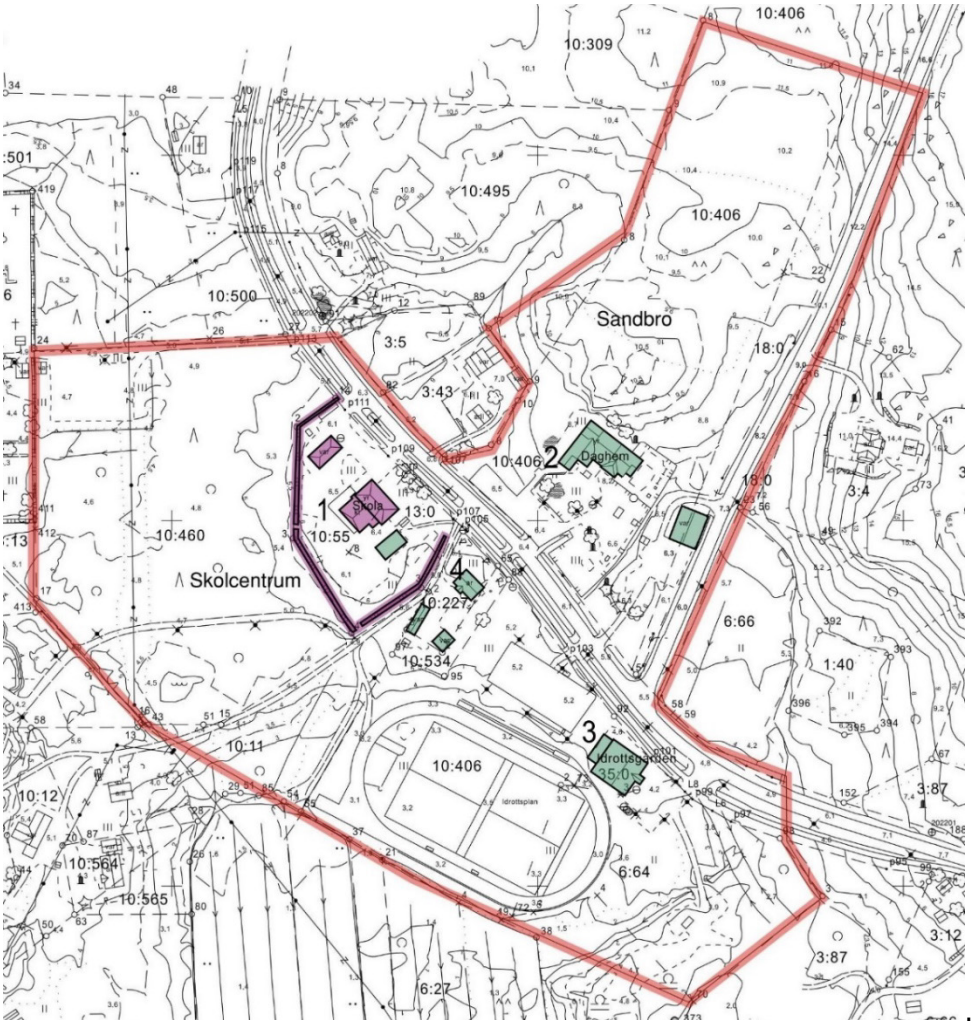
5.1 Använda metoder

Byggnadsinventeringen är gjord av Tanja Tarkkanen. Som bakgrundsarbete studerades tillgänglig utgångsinformation och kartmaterial från området. I kommunens arkiv hittades uppgifter om när byggnaderna hade byggts samt annat material. Vid terränggranskningen i maj–juni 2022 fotograferade Tanja Hirvonen byggnaderna och konstruktionerna i samband med att naturvärdena undersöktes. I augusti 2022 fotograferade Jonas Lindholm planeringsområdet och Joel Nylund tog flygfoton i sned vinkel av området. Som bildmaterial har också flygfoton i sned vinkel från hösten 2019 (Vörå kommun) använts.

Skolbyggnadens gårdsmiljö inventerades och det gjordes ett inventeringskort för den. En preliminär värdering gjordes av byggnadsarkitekt Tanja Tarkkanen och ingenjör HYH Annukka Rajala baserat på byggnadshistoriska, historiska samt landskapsmässiga särdrag och egenskaper. Det granskade områdets nyare byggnadsbestånd och basuppgifter om dem presenteras i rapporten med foton och basuppgifter. Arbetet har granskats av Annukka Rajala.

5.2 Inventering

Maxmo kyrkoby skola, som är från 1930-talet, är den äldsta byggnaden på det undersökta området. Det övriga byggnadsbeståndet är från 1980–2010-talet.

Figur 5. Karta över inventeringsobjekt. Gårdsmiljöerna är numrerade 1-4. Byggnaderna och konstruktionerna som ska inventeras är utmärkta med violett bakgrundsfärg. Områdets övriga byggnader är utmärkta med grön bakgrundsfärg. Den preliminära avgränsningen av planeringsområdet är inritad med ett rött streck. (Baskarta, Mitta Oy, Vörå kommun, 2022).

Figur 6. Gårdsmiljö 1. Maxmo kyrkoby skola och gårdsbyggnad byggdes 1933.

Figur 7. Gårdsmiljö 2. Tottebo daghem uppfördes 1986–87 och byggdes ut 2014–15. Förrådsbyggnaden vid gårdens östra kant byggdes cirka 1964.

Figur 8. Gårdsmiljö 3. Idrottshuset uppfördes 1980 och byggdes ut 1995.

Figur 9. Gårdsmiljö 4. Bostadsbyggnadens gårdsmiljö byggdes 2017–2021.

5.3 Sammandrag och slutsatser

Det undersökta områdets byggnadsbestånd byggdes på 1930–2010-talen. Den äldsta byggnaden, Maxmo kyrkoby skola, är lokalt byggnadshistoriskt, historiskt och landskapsmässigt värdefull. De nyare byggnaderna, daghemmet och idrottshuset, byggdes på 1980-talet. Bostadsbyggnaden är från 2000-talet.

Det rekommenderas att skolans gårdsmiljö beaktas i planen med en beteckning som tar hänsyn till att de kulturhistoriska och landskapsmässiga värdena ska bevaras. För skolbyggnadens gamla del rekommenderas t.ex. sr-1 eller sr-2, och för gårdsbyggnaden och stenmuren rekommenderas en beteckning för bevarande (s) eller områdesbeteckning /s.

6. KÄLLOR

Skriftliga källor:

Vörå kommuns bygglovsregister
Björklund 21.11.1939. Till Statsrådet. Björklund 21.11.1939. Ansökan till statsrådet om särskilt stöd för byggkostnader, på finska T. Tarkkanen, Vörå kommuns arkiv
Tidningsartikel om skolans invigning från 1930-talet / Vasabladet, Vörå kommuns arkiv
Foton, Vörå kommuns arkiv
Inventeringsapplikationen KIOSKI. Landskapsmässig inventering i Österbotten 2008.
Bandbyn i Maxmo, Tottesund, Kyrkbyn, Kärklax, 1979, Vörå kommuns arkiv

Internetkällor:

Historiska foton https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/
http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi
Kansakoululaitoksen perustaminen 1800-luvun puolivälistä 1900-luvun loppuun. 2008. Tero Parkkonen, Jyväskylän yliopisto.